

«ПОЗИТИВ-А» АҚ

Қаржылық есептілік

**2023 жылдың 31 желтоқсанында
аяқталған жыл үшін**

Тәуелсіз аудитордың есебімен бірге

МАЗМҰНЫ

Бет.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ ЕСЕБІ

Қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы есеп-----	1
Жиынтық кіріс туралы есеп-----	2
Капиталдағы өзгерістер туралы есеп-----	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп -----	4
Қаржылық есептілікке ескертпелер -----	5-23

Тәуелсіз аудиторлардың қорытындысы

«ПОЗИТИВ-А» АҚ акционерлеріне мен басшылығына

Пікір

Біз 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есептен және пайда немесе шығын және өзге жиынтық табыс туралы есептен, капиталындағы өзгерістер туралы есептен, құрылған күннен бастап 2023 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі кезеңдегі ақша қаражатының қозғалысы туралы есептен, сондай – ақ есеп саясатының негізгі ережелерінің қысқаша сипаттамасынан және өзге де түсіндірме ескертпелерден тұратын «ПОЗИТИВ-А» АҚ (бұдан әрі – «Компания») басшылығының қоса берілген қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса берілген қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес Компанияның 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдайын, сондай-ақ қызметінің қаржылық нәтижелерін және көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақшалай қаражат қозғалысын барлық елеулі аспектілерде шынайы көрсетеді.

Пікір білдіру негіздемесі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз әрі қарай біздің қорытындымыздың «Аудитордың қаржылық есептілік аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлер этикасының халықаралық стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлердің этика кодексіне (БЭХСК кодексі) және Қазақстандағы қаржылық есептілік аудитіне қойылатын этикалық талаптарға сәйкес Компанияға қатысты тәуелсізбіз және біз осы талаптарға және Кәсіби бухгалтерлердің этика кодексіне сәйкес басқа этикалық міндеттерді орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер пікірімізді білдіруге негіз болу үшін жеткілікті және лайықты болып табылады деп санаймыз.

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалардың қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық ХҚЕС-на сәйкес қаржылық есептіліктің дайындалуы мен шынайы ұсынылуына және жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбаған қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылық қажет деп анықтайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Қаржылық есептілікті дайындаған кезде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалау, тиісті жағдайларда үздіксіз қызметке қатысты мәселелерді ашып көрсету және басшылық Компанияны таратуды, оның қызметін тоқтатуды ниеттеніп отырғанда немесе тарату не болмаса қызметін тоқтатудан бөлек, оның өзге қайсыбір нақты балама нұсқасы болмаған жағдайларды қоспағанда, үздіксіз қызмет туралы жіберіп алу негізінде есептілікті жасау үшін жауапты.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Компанияның қаржылық есептілігінің дайындалуын қадағалауға жауапты.

Қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз қаржылық есептіліктің жосықсыз әрекеттер немесе қателікте салдарынан елеулі бұрмаланбағандығы туралы ақылға қонымды сенімділік ал және де өз пікірімізден тұратын аудиторлық есепті шығару. Ақылға қонымды сенімділік жоғары дережедегі сенімділікті білдіреді, бірақ ол Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудитте елеулі бұрмалану болған кезде, оны әрқашан табатындығына кепіл болып табылмайды. Бұрмаланулар алаяқты ерекеттер немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және де олар жеке немесе жиынтық түрінде осы қаржылық есептілік негізінде пайдаланушылар қабылдайтын экономикалық шешімдерге ықпал етуі негізді түрде жорамалданса, маңызды болып саналады.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит аясында біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және бүкіл аудит бойы кәсіби күмәншілдікті сақтаймыз. Одан бөлек, біз келесілерді орындаймыз:

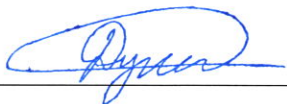
- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз және де осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және өткіземіз және де біздің пікірімізді білдіру үшін негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелі қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені алаяқтық әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізу, ақпаратты немесе әрекетті бұрмалап көрсетулерді немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтуді қамтуы мүмкін;
- Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру үшін емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу үшін аудитке қатысты ішкі бақылау жүйесі туралы түсінік аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылықпен дайындалған ақпараттың тиісті түрде жариялануын бағалаймыз;

- басшылықтың қызметінің үздіксіздігі туралы жорамалдауды қолданудың орындылығы туралы қорытынды жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдер негізінде Компанияның оқиғалар мен жағдайларға байланысты өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетінде елеулі күмән туындауы мүмкін елеулі белгісіздіктің бар-жоғы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деген тұжырымға келсек, аудиторлық қорытындымызда ақпараттың қаржылық есептілікте тиісті ашылуына назар аударуымыз керек немесе ақпараттың осындай ашылуы лайықсыз болса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық қорытынды беру күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, болашақ оқиғалар немесе жағдайлар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін жоғалтуына әкелуі мүмкін;
- қаржылық есептіліктің ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын, соның ішінде ақпаратты ашып көрсетуін, сондай-ақ қаржылық есептілік оның негізіне алынған операциялар мен оқиғаларды олардың әділ түрде ұсынылуын қамтамасыз ететін түрде ұсынатындығын бағалаймыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен ақпараттық өзара іс-қимылды жүзеге асырамыз, олардың назарына аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер, оның ішінде аудит процесінде анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы ақпаратты жеткіземіз.

Қол қойылды:

Бекітілді:

Дильшат Курбанов
Аудитор

Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі
2022 жылғы 25 қаңтарда берген № 22001146
Қазақстан Республикасының аумағында
аудиторлық қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия

6 Мамыр 2024 жылы

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЕСЕП
2023 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша

Мың теңгемен	Ескерт.	31 желтоқсан 2023 жыл	31 желтоқсан 2022 жыл
Активтер			
Ақша қаражаты мен оның баламалары	5	295	36
Берілген қарыздар	6	73.904	73.904
Инвестициялық бағалы қағаздар	7	3.527.436	3.527.436
Негізгі құралдар	8	32.166	36.774
Кейінге қалдырылған салық активі	10	50.495	16.497
Басқа да активтер		5.381	3.988
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		3.689.677	3.658.635
Міндеттемелер			
Алынған қарыздар	9	4.062.379	4.066.123
Басқа да міндеттемелер		997	3.697
Міндеттемелер жиыны		4.063.376	4.069.820
Капитал			
Акционерлік капитал	11	978.088	978.088
Жинақталған шығын		(1.351.787)	(1.389.273)
Капитал жиыны		(373.699)	(411.185)
КАПИТАЛ МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		3.689.677	3.658.635

*Есеп саясаты және түсіндірме ескертпелер
осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі.*

Компания Бас директоры атынан 2024 жылдың 6 мамыр күні қол қойылып шығарылды:

Бас директор

Бас бухгалтер

Вострецова Н.А.

Едигеев А.Л.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЕСЕП

2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2023 жыл	2022 жыл
Бағамдық айырма бойынша таза кіріс / (шығыс)		33.978	(130.116)
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	12	(13.071)	(13.272)
Басқа да операциялық шығындар	12	(19.384)	(20.924)
Басқа кірістер		1.965	1.653
Салық салынғанға дейінгі кіріс / (шығын)		3.488	(162.659)
Корпоративтік табыс салығы бойынша кіріс / (шығындар)	10	33.998	(33.954)
Бір жылғы таза кіріс / (шығын)		37.486	(196.613)
Басқа жиынтық кіріс		—	—
Бір жылғы жиынтық шығын кіріс / (жиыны)		37.486	(196.613)

Есеп саясаты және түсіндірме ескертпелер
осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі.

Компания Бас директоры атынан 2022 жылдың 6 маусым күні қол қойылып шығарылды:

Бас директор

Вострецова Н.А.
Вострецова Н.А.

Бас бухгалтер

Едигеев А.Л.
Едигеев А.Л.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін

<i>Мың теңгемен</i>	Акционерлік капитал	Жинақталған шығын	Капитал жиыны
2022 жылдың 1 қаңтарына	978.088	(1.192.660)	(214.572)
Бір жылғы шығын жиыны	—	(196.613)	(196.613)
Басқа жиынтық кіріс	—	—	—
Бір жылғы жиынтық шығын жиыны	—	(196.613)	(196.613)
2022 жылдың 31 желтоқсанына	978.088	(1.389.273)	(411.185)
Бір жылғы шығын жиыны	—	37.486	37.486
Басқа жиынтық кіріс	—	—	—
Бір жылғы жиынтық шығын жиыны	—	37.486	37.486
2023 жылдың 31 желтоқсанына	978.088	(1.351.787)	(373.699)

*Есеп саясаты және түсіндірме ескертпелер
осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі.*

Компания Бас директоры атынан 2024 жылдың 6 мамыр күні қол қойылып шығарылды:

Бас директор

Вострецова Н.А.

Бас бухгалтер

Едигеев А.Л.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЕСЕП
2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескерт.</i>	2023 жыл	2022 жыл
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Алынған пайыздық кіріс		2.102	1.849
Кадрлық шығындар және басқа да төленген операциялық шығыстар		(32.077)	(27.826)
Корпоративтік табыс салығына дейінгі операциялық қызмет бойынша ақша қаражатының таза жұмсалуды		(29.975)	(25.977)
Операциялық қызмет бойынша ақша қаражатының таза жұмсалуды		(29.975)	(25.977)
Қаржылық қызметтен болған ақша ағындары			
Қарыздардың түсуі	9	30.234	25.669
Қаржылық қызметтен ақша қаражатының таза түсімі		30.234	25.669
Ақша қаражаты және баламаларының таза көбеюі/(азаяуы)		259	(308)
Жыл басындағы ақша қаражаты мен оның баламалары	5	36	344
Жыл соңындағы ақша қаражаты мен оның баламалары	5	295	36

*Есеп саясаты және түсіндірме ескертпелер
осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі.*

Компания Бас директоры атынан 2024 жылдың 6 мамыр күні қол қойылып шығарылды:

Бас директор

Вострецова Н.А.

Бас бухгалтер

Едигеев А.Л.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**1. ҚЫЗМЕТТІҢ СИПАТЫ**

«ПОЗИТИВ-А» акционерлік қоғамы (бұдан әрі мәтін бойынша – «Компания») 2003 жылы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылды. Компанияның негізгі қызметі негізінен энергетика секторындағы орта және ұзақ мерзімді перспективалық даму жобаларына инвестициялау болып табылады. Компанияның заңды мекен-жайы: 050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы, Төлебаев көшесі, 174 үй. Компанияның нақты мекен-жайы: 050020, Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы, Қажымұқан көшесі 22/5, 206 каб.

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жалғыз акционері - Жилбаева Жумабике Алиевна, Қазақстан Республикасының резиденті.

Компания қызметкерлерінің жалпы саны 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 5 адамды құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан - 5 адам).

Компания басшылығы 2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін қаржылық есепті 2024 жылдың 6 мамыр күні бекітті.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Осы қаржылық есеп берушілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес («ХҚЕС жөніндегі Кеңес») бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есеп берушілік стандарттарына (бұдан әрі – ХҚЕС) сәйкес дайындалған.

Қаржылық есептілік «Есеп саясатының негізгі ережелері» бөлімінде көрсетілгендей, әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздарды қоспағанда, шығындарды есепке алудың тарихи принципіне сәйкес жасалды.

Бұл қаржылық есептілік, егер басқаша көрсетілмесе, мың теңгемен ұсынылған.

Қаржылық есептілікті ұсыну

Компания өтімділік тәртібімен қаржылық жағдай туралы есеп ұсынады.

Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте жалпы түрде көрсетіледі. Қаржылық жағдай туралы есепте тек таза сальдоны бейнелей отырып, қаржы активтері мен міндеттемелерді өзара есепке алу өзара есепке алуды жүргізуге заңды бекітілген құқық және бір мезгілде міндеттемені реттеумен активті іске асыру ниеті болған кезде ғана жүзеге асырылады. Есепке алу құқығы келешектегі оқиғаға негізделмеуі тиіс және барлық келесі жағдайларда заңды күшке ие болуы тиіс:

- ▶ әдеттегі қызметтің барысында;
- ▶ міндеттемелер орындалмаған жағдайда; және
- ▶ ұйым немесе қарсы агенттердің біреуі дәрменсіз немесе банкрот болып қалған жағдайда.

Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілеті

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Компанияның операциялық қызметте пайдаланылған таза ақша қаражаты 29.975 мың теңгені құрады. Есепті күнге Компанияның ағымдағы міндеттемелері оның ағымдағы активтерінен 373.699 мың теңгеге асып түсті, жинақталған шығын, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1.351.787 мың теңгені құрады.

Осы қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес Компанияның қызметін үздіксіз жалғастыру қағидатын ұстанады деген болжам негізінде жасалды.

Бұл болжамның негізі, Компания басшылығының бағалауы бойынша, несие берушілер Компанияның осы қаржылық есептілігін шығарған күннен бастап 12 айдың ішінде қарызды төлеуді талап етпейтіндігіне байланысты. Осы мәлімдеме жасалған күнгі жағдай бойынша басшылық операциялық және инвестициялық қызметін қаржыландыру мақсатында қажет болған жағдайда акционерден қосымша қаражат тарту арқылы өз қызметін үздіксіз жүргізе алады деген жеткілікті негіздермен қанағаттандырылды. Бұл қаржылық есептілікке активтердің тіркелген сомаларын қалпына келтіруге және жіктеуге қатысты, немесе егер Компания өз қызметін тұрақты негізде жүзеге асыра алмайтын болса, қажет болуы мүмкін міндеттемелердің жіктелуіне қатысты түзетулер енгізілмеген.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ****Есеп саясатындағы өзгерістер**

Компания алғаш рет 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қолданылатын белгілі бір стандарттар мен түзетулерді қабылдады. Компания шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді ерте қабылдаған жоқ.

Келесі стандарттар, түзетулер және жыл сайынғы жақсартулар 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын есептік кезеңдер үшін күшіне енеді. Бұл түзетулер мен түсініктемелер Компанияның қаржылық есептілігіне әсер етпейді:

- «Сақтандыру шарттары» 17-ші ХҚЕС (IFRS);
- 8-ші ХҚЕС-қа (IAS) түзетулер – «Бухгалтерлік бағалауларды анықтау»;
- 1-ші ХҚЕС-қа (IAS) және ХҚЕС-терді (IFRS) Қолдануға 2-ші тәжірибелік нұсқаулыққа түзетулер – «Есеп саясатын ашып көрсету»;
- 12-ші ХҚЕС-қа (IAS) түзетулер – «Табыс салықтары: жеке операциядан туындайтын активтер мен міндеттемелерге қатысты кейінге қалдырылатын салық»;
- 12-ші ХҚЕС-қа (IAS) түзетулер – «Халықаралық салық реформасы: Pillar II ережелері».

Қаржы құралдарының әділ құны

Компания қаржы құралдарын пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағалайды (әрі қарай - «ПШӨҚ») және әділ құны өзгерген кезде олар басқа жиынтық кірістерде (бұдан әрі - «БЖКӨҚ») әр есепті күнге әділ құны бойынша бағаланады.

Әділ құн деген активті сатудан алынған немесе бағалау күні нарыққа қатысушылар арасында әдеттегі тәртіпте жасалатын мәміленің шеңберінде міндеттемені бергені үшін төленген құн болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша мәміле келесідей жүргізіледі деп болжайды:

- негізгі нарықта аталған актив немесе міндеттеме үшін; немесе
- негізгі нарық болмаған жағдайда, аталған актив немесе міндеттеме үшін барынша ыңғайлы нарықта.

Компанияның негізгі немесе барынша ыңғайлы нарыққа қол жетімділігі болуы тиіс.

Активтің немесе міндеттеменің әділ құны активтің немесе міндеттеменің бағасын белгілеу кезінде нарыққа қатысушылар өздерінің үздік экономикалық мүдделерінде әрекет еткен жағдайда рынокқа қатысушылар пайдаланатын жорамалдарды пайдалана отырып бағаланады. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарық қатысушысының экономикалық пайданы генерациялау қабілетін не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді пайдалану арқылы не оны осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын басқа нарық қатысушысына сату арқылы назарға алады.

Компания қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылатын және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті мәліметтерге қол жетімді, сонымен қатар, орынды бақыланатын бастапқы мәліметтерді ең көп қолдана отырып және бақыланбайтын бастапқы мәліметтерді ең аз қолдана отырып бағалау әдістемелерін қолданады.

Әділ құны қаржылық есеп берушілікте бағаланатын немесе ашып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер төменде сипатталған жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы мәліметтердің негізінде әділ құн көздері сатысының шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей – ұқсас активтер мен міндеттемелер бойынша (кандай да бір баға белгілеусіз) актив нарығында нарықтық баға белгілеу.
- 2-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы мәліметтері нарықта тура немесе жанама болып табылатын сатының ең төменгі деңгейіне жататын бағалау үлгілері.
- 3-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды бастапқы мәліметтері нарықта бақыланатын болып табылмайтын сатының ең төменгі деңгейіне жататын бағалау үлгілері.

Қайталанатын негізде қаржылық есептілікте қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында Компания әрбір есепті кезеңнің соңына жіктемені қайта талдай отырып (тұтастай әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) иерархия деңгейлері арасында оларды аудару қажеттілігін айқындайды

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

Қаржылық активтер мен міндеттемелер**Бастапқы тану***Мойындау күні*

Стандартты талаптарда қаржылық активтер мен міндеттемелерді сатып алу немесе сату мәміле жасалған күнге, яғни Компания активті немесе міндеттемені сатып алу бойынша өзіне міндеттемені алған күнге көрсетіледі. Стандартты шарттарда сатып алуға немесе сатуға ережелер немесе нарықта қабылданған келісімдерде белгіленген мерзімнің шегінде активтер мен міндеттемелерді жеткізу талап етілетін шарттың аясында қаржы активтері мен міндеттемелерді сатып алу немесе сату жатады.

Бастапқы бағалау

Бастапқы тану кезіндегі қаржы құралдарының жіктелуі келісімшарт талаптарына және құралдарды басқару үшін қолданылатын бизнес-модельге байланысты болады.

Қаржы құралдары бастапқыда мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, әділ құны бойынша бағаланады, егер қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер ПШӨҚ негізінде өлшенетін жағдайлардан

Қаржы активтері мен міндеттемелерін бағалау категориялары

Компания активтерді басқару үшін пайдаланылатын бизнес-модельдің және активтердің шарттық талаптарының негізінде өзінің барлық қаржы активтерін:

- амортизацияланған құн;
- БЖКӨҚ;
- ПШӨҚ.

Компания туынды құралдары мен саудаға арналған құралдарды ПШӨҚ бойынша жіктейді және бағалайды. Компания, егер мұндай жіктеу бағалау немесе мойындау қағидаттарын қолданудың бірізділігін жоюға немесе айтарлықтай төмендетуге мүмкіндік берсе, қаржы құралдарын ПШӨҚ бойынша бағаланатын ретінде өз қалауы бойынша жіктей алады.

Компания берілген қарыздарды амортизацияланған құны бойынша бағалайды, егер мынадай екі шарт орындалса ғана:

- қаржы активі шартта қарастырылған ақша ағындарын алу үшін қаржы активтерін ұстап қалу мақсаты болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталатын болса;
- қаржы активінің келісімшарттық талаптары борыштың негізгі сомасы мен борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебінен ғана төлемдер болып табылатын ақша ағындарының көрсетілген күндері туралы анықтайды(SPPi).

Бұл шарттар төменде толығырақ қарастырылады.

Бизнес-модельді бағалау

Компания бизнес-модельді бизнестің белгілі бір мақсатына қол жеткізу үшін топтарға біріктірілген қаржы активтерін басқарудың қалай жүзеге асырылатынын жақсы көрсететін деңгейде анықтайды.

Компанияның бизнес-моделі жеке құралдар деңгейінде емес, портфельдерді біріктірудің неғұрлым жоғары деңгейінде бағаланады және олар:

- бизнес-модельдің нәтижелілігі және осы бизнес-модель аясында ұсталатын қаржы активтерінің табыстылығы қалай бағаланады және бұл ақпарат ұйымның негізгі басқарушы қызметкерлеріне қалай хабарланады;
- бизнес-модельдің нәтижелілігіне (және осы бизнес-модельдің аясында ұсталатын қаржы активтерінің кірістілігіне) және атап айтқанда, осы тәуекелдерді басқару тәсіліне әсер ететін тәуекелдер;
- бизнесті басқаратын менеджерлер қалай сыйақы алады (мысалы, сыйақы басқарылатын активтердің әділ құнына немесе шартта қарастырылған алынған ақша ағындарына негізделді ме);
- күтілетін сату жиілігі, көлемі мен мерзімдері Компанияның бизнес-моделін бағалауда маңызды аспектілер болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

Бизнес-модельді бағалау «ең нашар» немесе «стресстік» сценарийлерді ескерместен, пайда болуы негізді күтілетін сценарийлерге негізделген. Егер ақша ағындары бастапқы танудан кейін Компанияның күтуінен өзгеше тәсілмен іске асырылса, Компания осы бизнес-модельдің аясында ұсталатын қалған қаржы активтерінің сыныптамасын өзгертпейді, бірақ кейіннен мұндай ақпаратты жақында құрылған немесе жақында сатып алынған қаржы активтерін бағалау кезінде назарға алады.

«Тек қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыш пен пайданың негізгі сомасының есебіне ғана төлемдер» сынағы (SPPI сынағы)

Жіктеу үдерісінің екінші кезеңінің аясында Компания актив бойынша шартта көзделген ақша ағындары борыштың негізгі сомасы мен борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне (SPPI сынағы) қарыздың негізгі сомасының есебіне тек қана төлемдер болып табылатынын анықтау үшін қаржылық активтің шарттық талаптарын бағалайды.

Осы сынақтың мақсаттары үшін «борыштың негізгі сомасы» бастапқы тану кезінде қаржылық активтің әділ құнын білдіреді және ол осы қаржылық активтің қолданылу мерзімінің ішінде өзгеруі мүмкін (мысалы, егер негізгі соманы өтеу немесе сыйлықақы/дисконттың амортизациясы бойынша төлемдер жүргізілсе).

Несиелік келісім бойынша пайыздың маңызды элементтері, әдетте ақшаның уақытша құнын өтеу және несиелік тәуекелді өтеу болып табылады. SPPI тестін өткізу үшін Компания пайымдау жасайды және тиісті факторларды талдайды, мысалы, қаржылық актив қандай валютада көрсетілген және пайыздық мөлшерлеме белгіленген кезең.

Сонымен бірге, базалық несиелік келісімге байланысты емес, шартта қарастырылған ақша ағындарының тәуекелдерге ұшырауына немесе құбылмалылығына елеусіз әсер ететін шарттық шарттар борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыш пен пайданың негізгі сомасының есебіне тек қана төлем болып табылатын, шартта қарастырылған ақша ағындарының туындауына себепші болмайды. Мұндай жағдайларда қаржы активін ПШӨҚ бойынша бағалау қажет.

БЖКӨҚ бойынша бағаланатын борыштық құралдар

Кейде Компания үлестік құралдарға кейбір инвестицияларды бастапқыда тану кезінде, егер олар «Қаржы құралдары: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай үлестік құралды айқындауға жауап беретін болса және саудаға арналмаса, оларды БЖКӨҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар ретінде жіктеуге, оны кейіннен күшін жою құқығынсыз шешім қабылдайды. Мұндай жіктеу туралы шешім әрбір құрал бойынша жеке қабылданады.

Мұндай үлестік құралдар бойынша пайда мен шығындар ешқашан пайда немесе шығынның құрамына қайта жіктелмейді. Компания осындай түсімдерден осындай құралдың бастапқы құнының бір бөлігін өтеу ретінде пайда алатын жағдайларды қоспағанда, дивидендтерді алу құқығы белгіленген кезде, дивидендтер өзге де кіріс ретінде пайда немесе шығын құрамында танылады. Мұндай жағдайда пайда БЖК құрамында танылады. БЖКӨҚ бойынша бағаланатын үлестік құралдар құнсыздану мәніне бағалауға жатпайды. Мұндай құралдар істен шыққан кезде қайта бағалау бойынша жинақталған резерв бөлінбеген пайданың құрамына көшіріледі.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер (несиелер мен қарыздар)

Бұл санат Компания үшін ең маңызды болып табылады. Бастапқы танудан кейін пайыздық несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Осындай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар тануды тоқтатқан кезде пайдада немесе шығында танылады және амортизация тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша есептеледі. Амортизацияланған құн тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын дисконттарды немесе сатып алу бойынша сыйлықақыларды, сондай-ақ комиссияларды немесе шығыстарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеменің амортизациясы пайда мен шығын туралы есепте қаржыландыру шығындарына қосылады. Бұл категорияға негізінен пайыздық несиелер мен қарыздар кіреді. Толық ақпарат 9-ескертпеде келтірілген.

Қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктеу

Компания қаржы активтерін басқарудың бизнес-моделін өзгертетін ерекше жағдайларды қоспағанда, қаржы активтерін бастапқыда танығаннан кейін қайта сыныптамайды. Қаржылық міндеттемелер ешқашан қайта жіктелмейді. 2021 жылы Компания қаржы активтері мен міндеттемелерін қайта жіктемеген.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**Ақшалай қаражаттар мен олардың баламалары**

Ақша қаражаты мен олардың баламаларына ақша қаражаты және туындаған күннен бастап тоқсан күннің ішінде өтеу мерзімі бар, қандай да бір шарттық міндеттемелермен ауыртпалық салынбаған коммерциялық банктердегі қаражат кіреді.

Қаржы активтерін өзара есепке алу

Қаржылық жағдай туралы есепте тек таза сальдоны көрсете отырып, қаржылық активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу міндеттемені реттеумен бір мезгілде өзара есепке алуды жүргізу заңды түрде бекітілген құқығы және активті іске асыру ниеті болған кезде ғана жүзеге асырылады. Есепке алуды жүргізу құқығы болашақта оқиғамен байланысты болмауы тиіс және барлық мынадай жағдайларда:

- әдеттегі қызмет барысында;
- дефолт жағдайында; және
- ұйымның немесе контрагенттердің біреуі қауқарсыз немесе банкрот болған жағдайда заңды күшінің болуы тиіс.

Бұл шарттар, әдетте, өзара есеп айырысу туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте толық сомада көрсетіледі.

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді тануды тоқтату**Қаржылық активтер**

Қаржылық актив (немесе, қолданылатын жерде – қаржылық активтің бір бөлігі немесе ұқсас қаржы активтері тобының бір бөлігі), қаржылық жағдай туралы есепте танылуы тоқталады, егер:

- активтен ақша ағындарын алуға құқықтардың қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағындарын алу құқығын берсе немесе алынған ақша ағындарын «транзиттік» келісімнің талаптарымен үшінші тарапқа елеулі кідіріссіз толық аудару міндеттемесін қабылдаса; сондай-ақ
- Компания (а) активтен болған барлық тәуекелдер мен пайданы іс жүзінде берсе, немесе (б) активтен болған барлық тәуекелдер мен пайданы бермесе, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Компания активтен ақша ағындарын алу құқығын берсе, бірақ бұл ретте оған байланысты іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, өзінде сақтаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, мұндай актив Компанияның осы активке жалғасып отырған қатысуының шегінде есепте көрсетіледі. Берілген актив бойынша кепілдік нысаны бар активке қатысуды жалғастыру активтің бастапқы теңгерімдік құнының ең аз мәні және Компанияда төлеуге ұсынылуы мүмкін ең көп өтем мөлшері бойынша бағаланады. Егер активке жалғасатын қатысу берілетін активке сатылған және/немесе сатып алынған опционның нысанын (нетто-негізде ақша қаражатымен жүргізілетін опционды немесе ұқсас құралды қоса алғанда) қабылдаса, Компанияның жалғасатын қатысу мөлшері – әділ құны бойынша бағаланатын актив бойынша сатуға сатылған пут-опционды (нетто-негізде ақша қаражатымен жүргізілетін опционды немесе ұқсас құралды қоса алғанда) қоспағанда, Компания сатып алуына мүмкіндік берілетін активтің құны болып табылады. Бұл жағдайда Компанияның жалғасатын қатысуының мөлшері екі шаманың ең азы ретінде анықталады: берілетін активтің әділ құны және опционды орындау бағасы.

Есептен шығару

Қаржы активтері тек Компания олардың құнын өтеуді күтпеген кезде ғана ішінара немесе толығымен есептен шығарылады. Егер есептен шығаруға жататын сома құнсыздануға жинақталған резервтің шамасынан жоғары болса, онда айырма алдымен резервтің ұлғаюы ретінде ескеріледі, ол содан кейін жалпы теңгерімдік құнға қолданылады. Кез келген кейінгі қалпына келтіру несиелік шығындар бойынша шығыстарға жатқызылады. Есептен шығару тануды тоқтату болып табылады.

Қаржылық міндеттемелер

Қаржылық міндеттемені тану тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі өткен жағдайда тоқтатылады.

Қолда бар бір қаржылық міндеттемені сол несие берушінің алдындағы басқа міндеттемемен елеулі өзгеше шарттарда ауыстырған кезде немесе қолда бар міндеттеме талаптарына елеулі өзгерістер енгізілген жағдайда, бастапқы міндеттеме есептен шығарылады, ал жаңа міндеттеме пайда немесе шығын құрамындағы міндеттемелердің теңгерімдік құнындағы айырманы мойындай отырып, есепте көрсетіледі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**Салықтар***Ағымдағы табыс салығы*

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы бұл есепті күнге Компания өзінің қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын табыс алатын елдерде қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама. Тікелей капиталда танылған баптарға қатысты пайда салығы пайда немесе шығын туралы есепте емес, капитал құрамында танылады. Ұйымның басшылығы салық декларациясында көрсетілген ұстанымдарды кезең-кезеңімен бағалайды, олар үшін тиісті салық заңнамасы әр түрлі түсіндірілуі мүмкін және қажет болған кезде есептелген міндеттемелерді жасайды.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық міндеттеме әдісіне сәйкес қаржылық есептіліктің максаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салықтық базасы мен олардың балансы арасындағы уақытша айырмашылықты анықтау арқылы есептеледі. Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- кейінге қалдырылған салық міндеттемесі гудвилді, активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес компанияларға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Кейінге қалдырылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын кейінге қалдырылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес компанияларға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін

Кейінге қалдырылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығы немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда ұзартылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегере отырып, күнделікті қызмет көрсетуге арналған шығындарды есепке алмай, нақты құны бойынша көрсетіледі. Мұндай құн, егер олар тану белгілеріне сай келсе, жұмсалған факті бойынша танылатын жабдықты ауыстыруға байланысты шығындарды қамтиды.

Негізгі құралдардың теңгерімдік құны осы активтің теңгерімдік құнын өтеу мүмкін еместігін көрсететін мәнжайларда оқиғалар немесе өзгерістер туындаған жағдайда құнсыздану мәніне бағаланады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

Пайдалану үшін қол жетімді болған кезде активтің амортизациясы басталады. Амортизация активтердің келесі пайдалы қызмет мерзімінің ішінде түзу әдіспен есептеледі, активтердің қалдық құны, пайдалы қызмет мерзімі және амортизация әдістері әр есепті жылдың соңында талданады және қажет болған жағдайда түзетіледі.

Негізгі құралдардың жіктелуі	пайдалану мерзімі, жыл
Көлік құралдары	10
Басқалар	10

Жөндеу және қайта құру шығындары олар туындаған кезде шығындарға жатқызылады және олар капиталдандырылмаса, басқа операциялық шығындарға қосылады.

Жалдау

Келісім-шарт жасасу кезінде Компания келісім шарттың жалдау екендігін немесе оның жалдау белгілері бар-жоғын бағалайды. Басқаша айтқанда, Компания келісімшарттың белгілі бір мерзімге өтемақы орнына белгілі активті пайдалануды бақылау құқығын беретін-бермегенін анықтайды.

Компания жалға алушы ретінде

Компания қысқа мерзімді жалдау және бағасы төмен активтерді жалдауды қоспағанда, барлық жалдауды тануға және бағалауға біртұтас тәсіл қолданады. Компания жалдау төлемдерін және негізгі құралдарды пайдалану құқығын білдіретін пайдалану құқығын жүзеге асыру үшін жалдау міндеттемелерін таниды.

Қысқа мерзімді жалдау және төмен құны бар активтерді жалдау

Компания қысқа мерзімді жалдау шарттарына қысқа мерзімді жалдау үшін танудан босатуды қолданады (яғни жалдау мерзімі басталған кезде жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын және негізгі активті сатып алу мүмкіндігі жоқ келісімдерге). Қысқа мерзімді жалдау төлемдері мен құндылығы төмен активтерді жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде тікелей негізде шығын ретінде танылады.

Бағалау міндеттемелері

Егер Компания өткен кезеңдегі белгілі бір оқиғалардың нәтижесінде заңды немесе практикалық міндеттемелерге ие болса, оларды өтеу болашақтағы экономикалық пайдасы бар ресурстарды шығаруды талап ететін және жеткілікті сенімділік деңгейімен бағалануы мүмкін болған жағдайда бағалау міндеттемелері танылады.

Қызметкерлерге төленетін сыйақылар

Компания қызметкерлерінің жалақысының 10% -ын мемлекеттік зейнетақы қорына салым ретінде ұстайды.

Акционерлік капитал

Қарапайым акциялар капитал құрамында танылады. Жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші тұлғаларға қызметтерге ақы төлеу шығындары, бизнесті біріктіруді қоспағанда, осы шығарылым нәтижесінде алынған соманың төмендеуі ретінде капиталда көрсетіледі. Алынған сыйақының әділ құнының шығарылған акциялардың номиналды құнынан асып кетуі қосымша капитал ретінде танылады.

Дивидендтер

Дивидендтер есепті мерзімге дейін жарияланған жағдайда ғана міндеттемелер ретінде танылады және есепті мерзімдегі капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ қаржылық есептілікті бекіткен күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, есептілікте ашып көрсетіледі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**Шартты активтер мен міндеттемелер**

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есепте бейнеленбейді, мұндайда оларды өтеуге байланысты ресурстардың шығарылуы күмәнді болып табылатын жағдайларды қоспағанда олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады. Шартты активтер қаржылық жағдай туралы есепте бейнеленбейді, мұндайда оларға байланысты экономикалық пайданы алу мүмкін болып табылатын жағдайларда олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады.

Кірістер мен шығыстарды тану

Егер Компания экономикалық тиімділікке ие болу ықтималдығы жоғары болса және кірісті сенімді өлшеуге болатын болса, кіріс танылады. Қаржылық есептілікте кірісті тану үшін келесі критерийлер орындалуы керек:

Пайыздар және ұқсас кірістер мен шығыстар

Компания несиелік құнсызданған қаржы активтерін қоспағанда, қаржылық активтердің жалпы баланстық құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып, амортизацияланған құны бойынша немесе БЖКӨҚ негізінде пайыздық кірісті есептейді. Тиімді пайыздық мөлшерлеме - бұл дисконттау кезінде болашақ ақшалай төлемдер немесе қаржы құралының күтілетін мерзімі ішінде немесе түсетін түсімдер қаржылық құралдың немесе қаржылық міндеттеменің таза қаржылық жағдай туралы есептік құнына дейін азайтылатын мөлшерлеме. Есептеуде қаржы құралының барлық келісімшарт талаптары ескеріледі (мысалы, мерзімінен бұрын өтеу құқығы) және құралға тікелей байланысты комиссиялық немесе қосымша шығындар тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылады, бірақ болашақтағы несиелік шығындарды есепке алмайды. Қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің қаржылық жағдай туралы есептік құны егер Компания төлемдер мен түсімдердің бағаларын қайта қараса, түзетіледі. Түзетілген баланстық құн бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме негізінде есептеледі, ал баланстық құнның өзгерісі пайыздық кірістер немесе шығыстар ретінде көрсетіледі.

Дивидендтік кіріс Компанияның төлем алуға құқығы белгіленген кезде танылады.

Шетел валюталарын қайта есептеу

Қаржылық есептілік компанияның функционалды және Банк ұсыну валютасы болып табылатын Қазақстандық теңгемен ұсынылған. Шетелдік валютадағы операциялар бастапқыда Қазақстан қор биржасы (бұдан әрі - «ҚКБ») мәміле жасалған күнгі нарықтық бағам бойынша қолданыстағы валютаға аударылады. Шетел валюталарында көрсетілген ақша активтері мен міндеттемелері есепті күнгі ресми бағам бойынша қолданыстағы валютаға қайта есептеледі. Шетелдік валютадағы операцияларды қайта есептеуден түскен кірістер мен шығыстар жиынтық кіріс туралы есепте «Валюта айырмашылығындағы таза (шығыстар)/кірістер» бабы бойынша көрсетіледі. Шетелдік валютадағы операцияларды қайта есептеуден түскен кірістер мен шығыстар жиынтық кіріс туралы есепте «Валюта айырмашылығындағы таза шығыстар» бабы бойынша көрсетіледі. Шетел валютасында нақты құны бойынша көрсетілген ақшалай емес баптар операция жасалған күнгі ресми бағам бойынша қайта есептеледі. Шетелдік валютада әділ құны бойынша көрсетілген ақшалай емес баптар әділ құн анықталған күнгі ресми бағам бойынша қайта есептеледі. Шетел валютасымен жасалатын операцияның келісімшарттық бағамы мен осындай операция жасалған күнгі ресми бағам арасындағы айырма таза кірістерге немесе шетел валютасындағы операциялар бойынша шығыстарға қосылады.

Компания осы қаржылық есептілікті жасау кезінде пайдаланатын айырбастау бағамы былайша көрсетілген:

Валюта	31 желтоқсандағы айырбастау бағамы (теңге)		Орташа айырбастау бағамы (теңге)	
	2023 жыл	2022 жыл	2023 жыл	2022 жыл
АҚШ доллары	454,56	462,65	456,31	460,48

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде Компанияның қаржылық есептілігі шығарылған күні шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірмелер келтіріледі. Компания осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірулерді, егер қолданылатын болса, олар күшіне енген күннен бастап қолдануға ниетті.

- 16-ші ХҚЕС-қа (IFRS) түзетулер – «Жалдау: сату және кері жалға беру операцияларындағы жалдау жауапкершілігі»;
- 1-ші ХҚЕС-қа (IAS) түзетулер - «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді деп жіктеу»;

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

- 7-ші ХҚЕС (IAS) пен 7-ші ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер – «Жабдықтаушыны қаржыландыру келісімдері»;
- 21-ші ХҚЕС-ка (IAS) түзетулер - «Айырбастау мүмкіндіксіздігі».

Бұл түзетулер Компанияның қаржылық есептілігіне елеулі әсер етеді деп күтілмейді.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР МЕН БАҒАЛАУЛАР

Компанияның есепке алу саясатын қолдану үшін басшылық өзінің пікірлерін пайдаланды және қаржылық есептілікте танылған соманы анықтау кезінде бағалау жасады. Төменде пайымдаулар мен бағалауды пайдаланудың барынша елеулі жағдайлары көрсетілген:

Қаржы құралдарының әділ құны

Егер қаржылық жағдай туралы есепте бейнеленген қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелердің әділ құнын белсенді нарықтағы бағалар негізінде анықтау мүмкін болмаса, ол математикалық модельдерден тұратын бағалаудың түрлі модельдерін пайдалана отырып анықталады. Мұндай модельдер үшін алғашқы деректер, егер мүмкін болса, бақыланатын нарық негізінде анықталады; басқа жағдайда әділ құнды анықтау үшін пікірді қолдану қажет.

БЖКӘҚ инвестициялық бағалы қағаздарының әділ құны

2007 жылы Компания 1.995.900 мың теңге мөлшерінде «Кристалл Менеджмент» АҚ (бұдан әрі - «Кристалл Менеджмент») жарғылық капиталының 15% инвестициялады. 2019 жылғы 21 қазанда «Кристалл Менеджмент» компаниясы барлық акционерлерге бірдей төленген 10.200.000 акциясын шығарды, нәтижесінде олардың меншік үлесі өзгермеді. Компания 1.530.000 мың теңге төледі.

Кристалл Менеджменттің негізгі қызметі электр энергиясын жеткізетін кәсіпорындарға электр энергиясын өндіру және сату болып табылады. Кристалл Менеджмент компаниясы құрылысты аяқтап, газтурбиналық электр станциясын 2012 жылдың маусым айында іске қосты. Электр энергиясын сату қызметімен қатар, Кристалл Менеджмент компаниясы 2014 жылдың 7 ақпанынан бастап Қызылорда, Ақтөбе және Қарағанды облыстарында орналасқан ауданда көмірсутектерді барлау жұмыстарын жүргізуде. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Кристалл Менеджмент мұнай өндіруге келісім-шарт алған жоқ.

Компания басшылығы бастапқы тану кезінде әділ құнның ең жақсы көрінісі мәміле бағасын көрсетеді, сәйкесінше жалпы құны 3.525.900 мың теңгені құрайтын капиталдың құны бойынша инвестицияларды таныды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания тарихи құнын келесі пайымдаулар негізінде есепті күнге әділ құны ретінде бағалайды

- Кристалл Менеджмент есепті күнгі инвестицияға дейінгі кезеңде, өйткені қазіргі уақытта Компания көмірсутегі кен орындарын барлау кезінде электр энергиясын сатудан түскен ақша ағындарын инвестициялайды және қызмет нәтижелері бойынша дивидендтер жарияламайды;
- Жоспарлар мен мақсаттарға сәйкес нәтижелер бойынша айтарлықтай өзгерістер болған жоқ;
- Инвестиция нысанының немесе оның өнімдерінің үлестік құралдар нарығында айтарлықтай өзгерістер болған жоқ;
- Әлемдік экономика жағдайында немесе инвестициялық объект жұмыс істейтін экономикалық ортада айтарлықтай өзгерістер болған жоқ;

Пайдаға салынатын салық

Кейінге қалдырылған салық активтері пайдаланылмаған салық шығындары үшін салық шығындары өтелуі мүмкін, салық салынатын пайда алуға болатын дәрежеде танылады. Болашақтағы салық салынатын пайданың алынуы мен мөлшеріне, сондай-ақ салықтық жоспарлау стратегиясына негізделген қаржылық есептілікте танылуы мүмкін кейінге қалдырылған салық активтерінің мөлшерін анықтау үшін басқарудың маңызды шешімдері қажет.

Компанияның болашақ кезеңдер үшін салық шығындарының мөлшері 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 148.662 мың теңгені құрайды. Табыс салығы туралы қосымша ақпарат алу үшін *10-ескертуді* қараңыз.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

5. АҚША ҚАРАЖАТТАРЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттары мен олардың баламалары келесі түрде ұсынылады:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2023 жыл	31 желтоқсан 2022 жыл
Ағымдағы шоттар және банктердегі жедел депозиттер		
- несиелік рейтингі Ba1 / тұрақты	295	36
Ақша қаражаттары мен оның баламалары	295	36

Несиелік рейтингтер «Moody's Investors Service» рейтинг агенттігінің стандарттарына немесе басқа халықаралық рейтингтік агенттіктердің ұқсас стандарттарына сәйкес ұсынылады.

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолма-қол ақша теңгемен көрсетілген және құнсызданған немесе мерзімі өткен емес.

6. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген несиелер келесідей болды:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2023 жыл	31 желтоқсан 2022 жыл
Берілген қарыздар	—	—
Есептелген сыйақы	76.118	76.118
Күтілетін кредиттік шығындарға арналған резерв	(2.214)	(2.214)
Жиыны	73.904	73.904

2017 жылғы наурызда Компания байланысты тарапқа геологиялық барлау бағдарламасын қаржыландыру мақсатында 968,000 мың теңге көлемінде несиелер берді. Сыйақы мөлшерлеме 3,2% құрады. 2019 жылғы 21 қазанда негізгі қарыз толығымен өтелді. 76.118 мың теңге мөлшерінде есептелген сыйақы 2024 жылдың 31 желтоқсанына дейін төленуі тиіс.

7. ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық бағалы қағаздар келесідей болды:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2023 жыл	31 желтоқсан 2022 жыл
«Кристалл Менеджмент» АҚ-ға 15% қатысу үлесі	3.525.900	3.525.900
«ГТЭС-Ақшабулак» ЖШС 15% қатысу үлесі	1.500	1.500
«Exploration Production Crystal Management» ЖШС 15% қатысу үлесі	36	36
Жиыны	3.527.436	3.527.436

Компания «Кристалл Менеджмент» АҚ акцияларына салынған инвестицияларды, оларды сату үшін өткізілмейтіндігіне қарай, БЖКӨҚ -де бағаланған үлестік құралдарға инвестициялар ретінде жіктеді.

2019 жылы «Кристалл Менеджмент» АҚ 1.530.000 мың теңге сомасына шығарылған акцияларын сатып алу кезінде Компания Кристалл Менеджменттің 15% қатысу үлесін сақтап қалды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы әділ құн – 3.525.000 мың теңге сомасындағы жалпы инвестициялардың сомасы (2022 жылғы 31 желтоқсан: 3.525.900 мың теңге). Әділ инвестициялық бағалы қағаздар бағаларын бағалауға қатысты маңызды бухгалтерлік шешімдер мен бағалар 4-ескертемеде келтірілген.

2021 жылдың сәуір айында Компания «ГТЭС-Ақшабулак» ЖШС жарғылық капиталындағы 15% үлесін 1.500 мың теңгеге сатып алды. Компания «ГТЭС-Ақшабулак» ЖШС -ге салынған үлестік салымдарды IASSP-те бағаланған үлестік салымдар ретінде жіктеді, өйткені олар сауда-саттыққа арналмаған.

2020 жылдың шілдесінде Компания «Exploration Production Crystal Management» ЖШС жарғылық капиталындағы 15% үлесін 36 мың теңгеге сатып алды. Компания «Exploration Production Crystal Management» ЖШС-ге салынған үлестік салымдарды IASSP-те бағаланған үлестік салымдар ретінде жіктеді, өйткені олар сауда-саттыққа арналмаған.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

8. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар келесідей болды:

Мың теңгемен	Көлік құралдары	Басқалар	Жиыны
Бастапқы құны:			
2022 жылдың 1 қаңтарына	45.394	683	46.077
2022 жылдың 31 желтоқсанына	45.394	683	46.077
2023 жылдың 31 желтоқсанына	45.394	683	46.077
Жинақталған амортизация:			
2022 жылдың 1 қаңтарына	(4.538)	(157)	(4.695)
Жыл ішіндегі амортизация	(4.538)	(70)	(4.608)
2022 жылдың 31 желтоқсанына	(9.076)	(227)	(9.303)
Жыл ішіндегі амортизация	(4.538)	(70)	(4.608)
2023 жылдың 31 желтоқсанына	(13.614)	(297)	(13.911)
Баланстық құны:			
2022 жылдың 1 қаңтарына	40.856	526	41.382
2022 жылдың 31 желтоқсанына	36.318	456	36.774
2023 жылдың 31 желтоқсанына	31.780	386	32.166

9. АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған қарыздар келесі түрде ұсынылады

в тыс. тенге	Валют	Пайыз мөлшері	Өтеу мерзімі	31 желтоқсан 2023 жыл	31 желтоқсан 2022 жыл
CAMERON INVEST& FINANCE CORP	АҚШ доллары	пайызсыз	31.12.2023	1.909.152	1.943.130
Жилбаева Жумабике Алиевна	Теңге	пайызсыз	Сұраныс бойынша	2.022.185	2.022.185
ТОО «АКБ-Инвест»	Теңге	пайызсыз	Сұраныс бойынша	81.042	50.808
Балжанов Алдияр Аскарович	Теңге	пайызсыз	Сұраныс бойынша	50.000	50.000
				4.062.379	4.066.123

CAMERON INVEST& FINANCE CORP

2009 жылдың ақпан айында Компания CAMERON INVEST & FINANCE CORP компаниясымен пайызсыз қарыз алу туралы келісім жасады. Несиенің мақсаты айналым қаражаттарын толықтыру болды. Келісім шарттарына сәйкес, несиені өтеу мерзімі 2014 жылы болған. 2014 және 2017 жылдары несиені өтеу мерзімі ұзартылды. 2023 жылдың 31 желтоқсанында Компания кредитормен қарыздың шартын өзгету туралы келіссөздердерді өткізіп, қаржылық есепті шығару күнінде келісімге келмеді.

Жилбаева Жумабике Алиевна

2018 жылы Сәттібаев Ескендір Хамитұлынан 1.410.185 мөлшерінде алынған несие Компания акционері Жилбаева Жумабике Алиевнаға берілді. Несие пайызсыз және сұраныс бойынша қайтарылады. 2019 жылы Жилбаева Жумабике Әлиқызы Компанияға қосымша 612,000 мың теңге берді.

Балжанов Алдияр Аскарович

2020 жылдың желтоқсанында Директорлар кеңесінің төрағасы Балжанов Алдияр Асқарұлы Компанияға айналым капиталын толтыру үшін 50,000 мың теңге мөлшерінде пайызсыз несие берді. Несие талап бойынша төленеді.

«АКБ-Инвест» ЖШС

2023 жылы «АКБ-Инвест» ЖШС-гі Компанияға пайызсыз 30.234 мың теңге (2022 жылы: 25.669 мың теңге) көлемінде қаржылық көмек көрсетті.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған қарыздар қозғалысы келесідей:

мың теңгемен	1 қаңтарға	Қарыз алу	Бағамдық айырма	31 желтоқсанға
2023 жыл				
CAMERON INVEST& FINANCE CORP.	1.943.130	—	(33.978)	1.909.152
Жилбаева Жумабике Алиевна	2.022.185	—	—	2.022.185
ТОО «АКБ-Инвест»	50.808	30.234	—	81.042
Балжанов Алдияр Аскарович	50.000	—	—	50.000
	4.066.123	30.234	(33.978)	4.062.379
2022 жыл				
CAMERON INVEST& FINANCE CORP.	1.813.014	—	130.116	1.943.130
Жилбаева Жумабике Алиевна	2.022.185	—	—	2.022.185
Балжанов Алдияр Аскарович	25.139	25.669	—	50.808
ТОО «АКБ-Инвест»	50.000	—	—	50.000
	3.910.338	25.669	130.116	4.066.123

10. САЛЫҚ САЛУ

Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындарға келесілер кіреді:

мың теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша кіріс / (шығын)	33.998	(33.954)
Корпоративті табыс салығы бойынша кіріс / (шығын)	33.998	(33.954)

Салық заңнамасына сәйкес 2023 және 2022 жылдардағы қолданылатын корпоративті табыс салығының мөлшерлемесі 20% құрайды.

Аталған қаржылық есеп берушілікте бейнеленген корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар және 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы нормативтік салық мөлшерлемесіне көбейтілген корпоративті кіріс салығы бойынша шығындарды есепке алғанға дейінгі пайда арасындағы салыстыру келесідей:

мың теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Салық салғанға дейінгі кіріс/ (шығын)	3.488	(162.659)
Нормативтік мөлшерлеме	20%	20%
Занды салық мөлшерлемесі бойынша корпоративті табыс салығына сәйкес теориялық кіріс / (шығындар)	(698)	32.532
Салық шығынын талап ету мерзімін пайдалану	34.696	(66.486)
Корпоративті табыс салығы бойынша үнемділік / (шығын)	33.998	(33.954)

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық активтері келесі түрде ұсынылған:

мың теңгемен	1 қаңтар 2022 жыл	Уақытша айырмашы- лық өзгерісі	31 желтоқсан 2022 жыл	Уақытша айырмашы- лық өзгерісі	31 желтоқсан 2023 жыл
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер					
Кейінгі жылдарға келтірілген салық шығындары	148.618	(33.954)	114.664	33.998	148.662
	148.618	(33.954)	114.664	33.998	148.662
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша таза активтер					
Танылмаған салық активі	(98.167)	—	(98.167)	—	(98.167)
Жалпы салық активі	50.451	(33.964)	16.497	33.998	50.495

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания салықтық шығындар өтелуі мүмкін күтілген пайдаға тең мөлшерде өткізілген салық шығындары үшін кейінге қалдырылған салық активін мойындады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

11. КАПИТАЛ

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша акционерлік капитал келесі түрде ұсынылады.

<i>мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2023 жыл	31 желтоқсан 2022 жыл
Әрқайсысы 1000 теңгеден қарапайым акциялар	978.088	978.088
Акционерлік капитал жиыны	978.088	978.088

2023 және 2022 жылдары Компания дивидендтерді жарияламады және төлемеді.

12. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ ҚАТЫСТЫ ЖӘНЕ БАСҚА ДА ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

2023 жылғы 31 желтоқсандасы жағдай бойынша қызметкерлерге жұмсалатын шығындар келесідей:

<i>мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2023 жыл	31 желтоқсан 2022 жыл
Жалақы, сыйақы және басқа да шығындар	11.737	11.909
Өлеуметтік салықтар мен аударымдар	1.334	1.363
	13.071	13.272

2023 жылғы 31 желтоқсандасы жағдай басқа операциялық шығындар келесі түрде ұсынылған:

<i>мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2023 жыл	31 желтоқсан 2022 жыл
Жалдау	8.589	11.252
Амортизация	4.608	4.608
Көлікке қатысты шығындар	2.734	2.020
Аудиторлық қызметтер	1.400	1.300
Биржаға қатысты шығындар	576	399
Банк алымдары	54	70
Басқалар	1.423	1.275
	19.384	20.924

13. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Сақтандыру

Қазақстан Республикасындағы сақтандыру нарығы дамуының бастапқы кезеңінде, және әлемнің басқа елдерінде кездесетін сақтандырудың көптеген түрлері Қазақстанда әлі қол жетімді емес. Компания бизнестің тоқтауы немесе үшінші тұлғалардың алдында туындайтын міндеттемелер салдарынан болған шығындарға қатысты сақтандырудың толық көлемімен қамтамасыз етілмейді. Компания тиісті сақтандыру қоржынына ие болғанға дейін жекелеген активтердің жоғалуы немесе бүлінуі Компанияның қызметіне және қаржылық жағдайына елеулі теріс әсер етуі мүмкін.

Құқықтық мәселелер

Әдеттегі қызметтің барысында Компания заңгерлік шағымдар мен талаптардың объектісі болып табылады. Басшылықтың пікірі бойынша, осындай талаптардың немесе шағымдардың нәтижесінде туындауы мүмкін міндеттемелер (болған жағдайда) Компанияның қаржылық жағдайына немесе болашақтағы нәтижелеріне теріс әсер етпейді.

Әр түрлі заңнамалық және нормативтік актілердің ережелері әрдайым нақты тұжырымдалмайды және оларды түсіндіру жергілікті салық инспекторлары мен Қаржы министрлігінің лауазымды тұлғаларының пікірлеріне байланысты. Жергілікті, аймақтық және республикалық салық органдары арасында пікірлердің қайшылықтары жиі кездеседі. Қазақстандық заңдардың, жарлықтардың және тиісті нормативтік құқықтық актілердің болжалды немесе анықталған бұзушылықтары үшін айыппұлдардың қолданыстағы режимі өте қатал. Айыппұлдар даулы соманы тәркілеуді (валюталық заңдарды бұзғаны үшін), сондай-ақ төленбеген салық сомасының 50% мөлшерін қамтиды.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

Компания барлық қолданылатын салықтарды төледі немесе есептеді деп санайды. Белгісіз жағдайларда Компания басқару міндеттемелерінің негізделген бағалары негізінде салық міндеттемелерін есептеді. Компанияның саясаты шығындар ықтималдығы бар есепті кезеңдегі резервтерді тануды қарастырады және оның мөлшері жеткілікті дәлдік деңгейімен анықталуы мүмкін.

Қазақстандық салық жүйесіне тән белгісіздікке байланысты салықтардың, айыппұлдардың және сыйақылардың ықтимал мөлшері ағымдағы шығындарға бөлінген және 2023 жылғы 31 желтоқсанда есептелген сомалардан асып кетуі мүмкін. Мұндай сомаларды алу мүмкіндігіне және олардың ықтимал маңызды сипатына қарамастан, Компания басшылығы олардың ықтималдығы төмен немесе өлшенбеуі мүмкін, немесе екеуі де бір уақытта болуы мүмкін деп санайды.

14. ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ**Кіріспе**

Компанияның тәуекелдерді басқару саласындағы мақсаты акционерлік капиталдың құнын арттыру және қолдау болып табылады. Компанияның қызметіне тәуекелдердің шектеулері мен бақылаудың басқа шараларын ескере отырып, оларды анықтау, бағалау және бақылау процесінде басқарылатын тәуекелдер жатады. Тәуекелдерді басқару процесі Компанияның жалғасуы үшін қажет.

Компанияның қызметі өтімділік, нарықтық және несиелік тәуекелдерге ұшырайды.

Тәуекелді бағалау

Компанияда тәуекелдерді басқарудың ресми саясаты жоқ, алайда Акционер және Компания басшылығы тәуекелдерді басқару тұрғысынан ықтимал тәуекелдер мен тәсілдерді үнемі талдайды.

Компанияның тәуекелі қалыпты қызмет барысында болуы мүмкін күтілетін шығындар мен болжанбаған шығындарды көрсететін әдісті қолдана отырып өлшенеді, бұл статистикалық ықтималдық модельдеріне негізделген нақты шығынның бағасы болып табылады. Модельдер тарихи тәжірибеден алынған, қазіргі экономикалық орта мен болжамдар негізінде түзетілген ықтималдылықты қолданады.

Тұтастай алғанда, қаржылық қызмет бірқатар тәуекелдерді қабылдаумен байланысты, және мұндай қызметте операциялық тәуекелдер міндетті түрде болуы мүмкін.

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелеріне алынған қарыздар жатады. Осы қаржылық міндеттемелердің негізгі мақсаты Компанияның қызметін қаржыландыру болып табылады. Компанияның қаржылық активтеріне негізінен Кристалл Менеджмент акциялары түріндегі инвестициялық бағалы қағаздар және Exploration Production Crystal Management қаржылық капиталдағы акциялар, сондай-ақ Кристалл Менеджмент қаржыландыруымен тікелей байланысты қарыздар кіреді. Барлық басқа қаржылық активтер амортизацияланған құны бойынша бағаланады.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел дегеніміз - қаржы құралының әділ құны немесе болашақ ақша ағындары нарықтық бағалардың өзгеруі нәтижесінде өзгеріп кету қаупі. Нарықтық тәуекел валюталық тәуекел, пайыздық мөлшерлеме және басқа да бағалық тәуекелдерден тұрады. Нарықтық тәуекел нарықтағы жалпы және ерекше өзгерістер мен нарықтық бағалардың құбылмалылығы деңгейінің өзгеруіне байланысты үлестік қаржы құралдарына қатысты туындайды.

Нарықтық тәуекелдерді басқарудың мақсаты қабылданған тәуекел үшін алынған кірісті оңтайландыруды қамтамасыз ете отырып, нарықтық тәуекелге ұшырау қолайлы параметрлерден аспайтындығын басқару және бақылау болып табылады. Компания нарықтық тәуекелдің ең жоғары деңгейі акционерлік капиталдың әділ құнымен шектелген деп санайды *7-ескерту*.

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеруі тәуекелі

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі - бұл әділ құнның немесе қаржы құралдары бойынша болашақ ақша ағындарының нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі нәтижесінде өзгеру қаупі. Компанияға қаржылық жағдай мен ақша ағындары бойынша қалыптасқан нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің ауытқуы әсер етпейді, өйткені Компанияда құбылмалы немесе қайта қаралған пайыздық мөлшерлеме бар қаржы құралдары жоқ.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел - бұл қаржы құралының әділ құны немесе болашақ ақша ағындарының валюта бағамдарының өзгеруіне байланысты өзгеру қаупі.

Төменде шетел валюталары бойынша бөлінген сомалар келтірілген:

<i>мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2023 жыл	31 желтоқсан 2022 жыл
Міндеттемелер		
Алынған қарыздар	(1.909.152)	(1.943.130)
Таза позиция	(1.909.152)	(1.943.130)

Келесі кестеде Компанияның 31 желтоқсанға саудалық емес монетарлық активтері мен міндеттемелер, сондай-ақ болжамды ақша ағындары бойынша маңызда позициялары бар валюталар көрсетілген. Жасалған талдау жиынтық кіріс туралы есепте теңгенің айырбастау бағамының өзгеруінің әсерін есептейді (әділ құны айырбастау бағамының өзгеруіне сезімтал сауда-саттық емес монетарлық активтері мен міндеттемелерінің болуына байланысты). Капиталға әсер жиынтық кіріс туралы есеп әсерінен ерекшеленбейді. Барлық басқа параметрлер тұрақты өлшемдермен қабылданған. Кестедегі теріс сомалар пайда мен зияндар туралы есепте немесе капиталда ықтимал таза азаюды көрсетеді, ал оң сомалар әлеуетті таза ұлғаюды көрсетеді.

<i>мың теңгемен</i>	Валюта бағамының өсуі%	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсері
2023 жыл		
АҚШ доллары	10%	(190.915)
2022 жыл		
АҚШ доллары	10%	(194.313)

Несиелік тәуекел

Несиелік тәуекел - бұл Компанияның қаржылық шығындарға ұшырау қаупі, өйткені контрагенттер қаржы құралы немесе басқа келісімшарт бойынша міндеттемелерін орындамайды. Компания өзінің операциялық қызметімен және қаржылық қызметпен, оның ішінде банктердегі депозиттермен және ағымдағы шоттармен, валюталық операциялармен және басқа да қаржы құралдарымен байланысты несиелік тәуекелге ұшырайды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания АҚ «Кристалл Менеджмент»-тен 73.904 мың теңге мөлшерінде есептелген сыйақы бойынша қарыздар болды (2022 жылғы 31 желтоқсан: 73.904 мың теңге). Ақша қаражаттары мен олардың баламалары 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 295 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 36 мың теңге).

Несиелік сипаттағы міндеттемелермен байланысты тәуекелдер

Құнсыздануды тану қажеттілігі әрбір есепті күнге несие шығындарын бағалау үшін негізсіз шығындар мен қол жетімді деректерді пайдалана отырып талданады. Есептеулер ақша қаражатының ықтималдығын, уақыттық құндылығын ескере отырып, алынған нәтижелерді және өткен күндері, ағымдағы жағдайды және болашақтағы болжамды экономикалық жағдайларды, есепті күнге қол жетімді болжалды ақпаратты растайды. Есепті күнге несиелік тәуекелдің ең жоғары мөлшері қаржылық активтердің әр класының қаржылық жағдай туралы есептік құнымен көрсетілген. Компанияда оған қарызды қамтамасыз ету ретінде кепілге берілген мүлік жоқ.

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел - жүйенің істен шығуы, қызметкерлердің қателіктері, алаяқтық немесе сыртқы оқиғалар салдарынан туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі қызметін тоқтатқан кезде, операциялық тәуекелдер беделге зиян келтіруі, құқықтық салдарының болуы немесе қаржылық шығындарға әкеліп соқтыруы мүмкін. Компания барлық операциялық тәуекелдер жойылды деген болжам жасай алмайды, бірақ бақылау жүйесінің көмегімен және әлеуетті тәуекелдерді қадағалау мен тиісті реакциялар арқылы Компания мұндай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді, кіру құқығын тиімді бөлуді, бекіту және салыстыру процедураларын, қызметкерлерді оқытуды, сондай-ақ ішкі бақылауды қоса алғанда бағалау процедураларын қарастырады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі - Компанияның төлемдері бойынша өз міндеттемелерін әдеттегі немесе төтенше жағдайларда өтеу мерзімі келген кезде орындай алмау тәуекелі. Осы тәуекелді шектеу үшін ол күтілетін ақша ағындарын және қосымша қаржыландырудың болуын немесе қажет болған жағдайда қолданыстағы несиелік келісімдердің мерзімін ұзартуға болатындығын бағалайды.

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық міндеттемелері өтеуге дейін қалған мерзім бойынша жинақталған.

Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелер сараптамасы

Төмендегі кестеде 31 желтоқсандағы жағдаймен өтеу бойынша шарттық дисконтталмаған міндеттемелер негізінде өтеуге дейін қалған мерзімдер бөлігіндегі Компанияның қаржылық міндеттемелері берілді:

<i>мың теңгемен</i>	Талап етілгенге дейінгі	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 6 айға дейін	6 айдан 12 айға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	Жиыны
2023 жылдың 31 желтоқсанына Қаржылық міндеттемелер						
Алынған қарыздар	(4.062.379)	—	—	—	—	(4.062.379)
Басқа да қаржылық міндеттемелер	—	(997)	—	—	—	(997)
Міндеттемелер жиыны	(4.062.379)	(997)	—	—	—	(4.063.376)
2022 жылдың 31 желтоқсанына Қаржылық міндеттемелер						
Алынған қарыздар	(4.066.123)	—	—	—	—	(4.066.123)
Басқа да қаржылық міндеттемелер	—	(3.697)	—	—	—	(3.697)
Міндеттемелер жиыны	(4.066.123)	(3.697)	—	—	—	(4.069.820)

15. ӘДІЛ ҚҰНДЫ БАҒАЛАУ

Әділ құнды бағалау рәсімдері

Әділ құнды бағалау активті сату кезінде алынатын немесе бағалау күніне нарық қатысушылары арасындағы реттелген мәміле кезінде міндеттемелерді беру үшін төленетін бағаны анықтауға арналған. Алайда, белгісіздік пен субъективті пайымдауды ескере отырып, әділ құнды активтерді тез арада сату немесе міндеттемелерді беру бөлігі ретінде түсінуге болмайды.

Компанияның инвестициялық бағалы қағаздарына белсенді нарық жоқ үлестік құралдарға инвестициялар жатады. Әрбір есепті күнге Компания активтер мен міндеттемелер құнының өзгеруін Компанияның есеп саясатына сәйкес талдайды және оны қайта бағалау немесе қайта талдау қажет. Осы талдау мақсатында Компания алдыңғы бағалау кезінде пайдаланылған бастапқы деректерді тексереді, бағалау есептеулеріндегі ақпаратты келісімшарттармен және басқа маңызды құжаттармен және мәліметтермен салыстырады.

Басқа қаржылық активтер мен міндеттемелердің болжамды әділ құны ақша каражатының болашақ ағындарының және есепті күнгі ұқсас құралдардың дисконттау ставкаларының негізінде ақша ағындарының дисконтталған әдісін қолдану арқылы есептеледі.

Әділ құн иерархиясы

Компания қаржы құралдарының әділ құны туралы ақпаратты анықтау және жариялау үшін бағалау әдістерінің келесі иерархиялық құрылымын пайдаланады:

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

- 1-деңгей: сәйкес активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы баға белгілеулер (тузетілмеген).
- 2-деңгей: бүкіл бастапқы дерек нарықта байқалатын ақпаратқа тікелей немесе жанама негізделетін есептілікте бейнеленетін әділ құн сомасына елеулі әсер ететін бағалау моделі.
- 3-деңгей: : нарықта байқалатын ақпаратқа негізделмейтін есептілікте бейнеленетін әділ құн сомасына елеулі әсер ететін бүкіл бастапқы деректі пайдаланатын бағалау моделі.

Компания әділ құны туралы ақпаратты ашу мақсатында активтің немесе міндеттеменің табиғатына, сипаттамаларына және тәуекелдеріне, сондай-ақ әділ құн көздерінің иерархиясының деңгейіне негізделген активтер мен міндеттемелердің класстарын анықтады.

мың теңгемен	Пайдалану арқылы әділ құнды өлшеу			Жиыны
	1 деңгейдегі бастапқы деректер	2 деңгейдегі бастапқы деректер	3 деңгейдегі бастапқы деректер	
БЖК арқылы әділ құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар:				
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша	—	—	3.527.436	3.527.436
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша	—	—	3.527.436	3.527.436

2023 және 2022 жылдары Компания әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы құралдары үшін әділ құнның иерархиялық моделінің деңгейлері арасында аударым жасамады.

Әділ құны бойынша ескерілмейтін, қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны

Төменде қаржылық жағдай туралы есепте әділ құны бойынша көрсетілмеген Компанияның қаржы құралдарының класстары бойынша баланстық құны мен әділ құнын салыстыру келтірілген. Кестеде қаржылық емес активтер мен қаржылық емес міндеттемелердің әділ құны көрсетілмеген.

	Баланстық құн 2023 ж.	Әділ құн 2023 ж.	Қабылданбаған шығын 2023 ж.
Қаржылық міндеттемелер			
Алынған қарыздар	4.062.379	4.062.379	—
Әділ құндағы жалпы қабылданбаған өзгеріс	4.062.379	4.062.379	—
	Баланстық құн 2022 ж.	Әділ құн 2022 ж.	Қабылданбаған шығын 2022 ж.
Қаржылық міндеттемелер			
Алынған қарыздар	4.066.123	4.066.123	—
Әділ құндағы жалпы қабылданбаған өзгеріс	4.066.123	4.066.123	—

Бағалау әдістері мен болжамдар

Төменде осы қаржы есептілігінде әділ құны бойынша көрсетілмейтін қаржы құралдарының әділ құнын анықтауда қолданылатын әдістер мен болжамдар сипатталған.

БЖД арқылы әділ құны бойынша инвестициялық бағалы қағаздар

«Маңызды есептік пайымдаулар және бағалаулар» 4-ескертпеде көрсетілгендей, Компания 2023 және 2022 жылдардың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың әділ құны шамамен инвестициялардың құнына тең болады деп болжайды, бұл Кристалл Менеджменттің барлық қолданыстағы акционерлері өздерінің номиналдық құны бойынша төлеген қосымша Кристалл Менеджмент акцияларымен расталады.

Әділ құны шамамен баланстық құнына тең активтер

Өтімді болып табылатын немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан кем) қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер жағдайында, олардың баланстық құны шамамен әділ құнына тең болуы мүмкін. Бұл жорамал талап етілгенге дейінгі салымдар мен жинақ шоттарына, сондай-ақ мерзімі өтеусіз қолданылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

Амортизацияланған құны бойынша көрсетілетін қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер

Бағаланбаған құралдардың, оның ішінде берілген заемдардың, сондай-ақ басқа да қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны ұқсас жағдайлар, несиелік тәуекел және өтеу мерзімі бар қарыздар үшін қолданыстағы мөлшерлемелерді қолдана отырып, болашақ ақша ағындарын дисконттау жолымен бағаланады.

Активтер мен міндеттемелердің өтеу мерзімін талдау

Төмендегі кестеде күтілетін өтеу мерзімі бойынша активтер мен міндеттемелер көрсетілген. Компанияның өтеу бойынша келісімшартқа сәйкес дисконтталмаған міндеттемелері туралы ақпарат «Тәуекелдерді басқару» 14-ескертпеде берілген.

	Бір жыл ішінде	Бір жылдан астам	Жиыны
2023 ж.			
Ақша қаражаты мен оның баламалары	295	—	295
Берілген қарыздар	73.904	—	73.904
Инвестициялық бағалы қағаздар	—	3.527.436	3.527.436
Негізгі құралдар	—	32.166	32.166
Кейінгі қалдырылған салынған активі	—	50.495	50.495
Басқа да активтер	5.381	—	5.381
Жиыны	79.580	3.610.097	3.689.677
Алынған қарыздар	4.062.379	—	4.062.379
Басқа да міндеттемелер	997	—	997
Жиыны	4.063.376	—	4.063.376
Таза позиция	(3.983.796)	3.610.097	(373.699)
2022 ж.			
Ақша қаражаты мен оның баламалары	36	—	36
Берілген қарыздар	73.904	—	73.904
Инвестициялық бағалы қағаздар	—	3.527.436	3.527.436
Негізгі құралдар	—	36.774	36.774
Кейінгі қалдырылған салынған активі	—	16.497	16.497
Басқа да активтер	3.988	—	3.988
Жиыны	77.928	3.580.707	3.658.635
Алынған қарыздар	4.066.123	—	4.066.123
Басқа да міндеттемелер	3.697	—	3.697
Жиыны	4.069.820	—	4.069.820
Таза позиция	(3.991.892)	3.580.707	(411.185)

16. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

ХҚЕС (IAS) 24 «Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу» сәйкес, тараптардың бірінің екіншінің қаржылық және операциялық шешімдеріне елеулі әсер ету немесе бақылау мүмкіндігі бар тараптар байланысты деп саналады. Тараптардың байланыстылығы туралы мәселені шешу кезінде олардың заңды нысаны ғана емес, тараптардың өзара қарым-қатынастарының мазмұны да ескеріледі.

Байланысты тараптар байланысты емес тараптар арасында жүргізілмейтін мәмілелер жасауы мүмкін. Мұндай мәмілелердің бағалары мен талаптары байланыспаған тараптардың арасындағы мәмілелердің бағалары мен талаптарынан ерекшеленуі мүмкін.

Негізгі басқару қызметкерлерімен болған операциялар

2023 жылы негізгі басқарушы қызметкерлерді Бас директор ұсынды. Негізгі басқарушы қызметкерлерге өтемақы келесі позициялардан тұрады:

мың теңгемен	2023 жыл	2022 жыл
Қызметкерлерге жалақы және басқа да қысқа мерзімді төлемдер	2.039	1.972
Әлеуметтік салықтар мен аударымдар	232	226
Негізгі басқарушы қызметкерлерге төленетін өтемақы жиыны	2.271	2.198

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде негізгі басқарушы қызметкер ақшалай емес сыйақы алған жоқ.

мың теңгемен	Кезеңдегі айналым		31 желтоқсандағы баланстық құн	
Қаржылық жағдай туралы есеп	2023	2022	2023 жыл	2022 жыл
Активтер				
Берілген қарыздар:				
АҚ "Кристалл Менеджмент"	—	—	73.904	73.904
	—	—	73.904	73.904
Міндеттемелер				
Алынған қарыздар:				
Жилбаева Ж.А.	—	—	(2.022.185)	(2.022.185)
Балжанов А.А.	—	—	(50.000)	(50.000)
ТОО «АКБ-Инвест»	30.234	25.669	(50.808)	(50.808)
	30.234	25.669	(2.153.227)	(2.122.993)

17. КАПИТАЛ ЖЕТКІЛІКТІГІ

Компания қызметіне тән тәуекелдерден қорғану мақсатында капиталдың жеткілікті деңгейін белсенді басқаруды жүзеге асырады.

Компания үшін капиталды басқарудың негізгі мақсаты Компанияның капиталға қатысты сыртқы талаптарды сақтауынан және жоғары несиелік рейтинг пен қызметті жүзеге асыру мен акционерлік құнды максималдандыруға қажет капитал жеткіліктілігінің нормативтерін ұстап тұруды қамтамасыз етуден тұрады. Есепті жылы Компания белгіленген барлық сыртқы капиталға қойылатын талаптарды толық орындады.

Компания өз капиталының құрылымын басқарады және жүзеге асырылатын қызмет түрлерінің экономикалық жағдайлары мен тәуекелінің сипаттамаларындағы өзгерістер аясында оны түзетеді. Капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында Компания акционерге төленген дивидендтер мөлшерін түзете алады, капиталды акционерлерге қайтарады немесе қосымша жарналар ала алады. Өткен жылдармен салыстырғанда капиталды басқарудың мақсаттары, саясаты мен рәсімдерінде өзгерістер болған жоқ.

18. АКЦИЯЛАРДЫ БАЛАНСТЫҚ ҚҰНЫ

Жай акцияның баланстық құны $BVCS = NAV/NOCS$ формуласымен есептеледі, мұндағы:

- BVCS – (book value per common share) есептеу күніндегі бір жай акцияның баланстық құны;
- NAV – (net asset value) есептеу күніндегі жай акцияларға сәйкес таза активтер;
- NOCS – (number of outstanding common shares) есептеу күніндегі жай акциялардың саны.

Жай акцияларға сәйкес таза активтер $NAV = (TA - IA) - TL - PS$ формуласымен есептеледі, мұндағы

- TA – (total assets) есептеу күніндегі акциялар эмитентінің қаржылық жағдайы туралы есебіндегі активтер;
- IA – (intangible assets) есептеу күніндегі акциялар эмитентінің қаржылық жағдайы туралы есебіндегі жұмсалған ақша қаражатын өтеу немесе экономикалық пайда табу мақсатымен үшінші тұлғаларға сата алмайтын материалдық емес активтер;
- TL – (total liabilities) есептеу күніндегі акциялар эмитентінің қаржылық жағдайы туралы есебіндегі міндеттемелер;
- PS – (preferred stock) есептеу күніндегі акциялар эмитентінің қаржылық жағдайы туралы есептегі «жарғылық капитал, артықшылықты акциялар» шотының қалдығы.

мың теңгемен	31 желтоқсан 2023 жыл
TA	3.689.677
TL	4.063.376
NAV	(373.699)
NOCS, шт	978.088
BVCS, тенге 1 жәй акция үшін	(382,07)

Акцияға шаққандағы негізгі пайда – кезеңдегі таза кірістің жай акциялардың орташа алынған санына қатынасы. 2023 жылы Компания бір акцияға 38,33 теңге таза кіріс алды.